

УКРАЇНА

(19) UA (11) 35079 (13) U
(51) МПК
F16C 33/06 (2008.01)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

видається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ ВИГОТОВЛЕННЯ ВКЛАДИША ПІДШИПНИКА КОВЗАННЯ

1

2

(21) u200805595

(22) 29.04.2008

(24) 26.08.2008

(46) 26.08.2008, Бюл.№ 16, 2008 р.

(72) АРТИЛАКВА ЛЕВАН ШАПВОВИЧ, UA, ПАНА-
СОВСЬКИЙ ЛЕОНІД ВОЛОДИМИРОВИЧ, UA,
ТРЕТЬЯКОВ ЄВГЕН ЕДУАРДОВИЧ, UA, НЕЩЕ-
РЕТ ІГОР ГРИГОРІЙОВИЧ, UA

(73) "СЄВЄРОДОНЕЦЬКА НАУКОВО-ВИРОБНИЧА
ФІРМА "ХІММАШ КОМПРЕСОР-СЕРВІС", ТОВА-
РИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ,
UA

(57) 1. Спосіб виготовлення вкладиша підшипника
ковзання, що включає формотворення зовнішньо-

го шару - сталевій підкладки, робочого шару - ан-
тифрикційного покриття, який **відрізняється** тим,
що вводять проміжний шар олов'янистої бронзи і
здійснюють послідовне наплавлення шару олов'я-
нистої бронзи на сталеву підкладку на внутрішню
поверхню, а також по торцях вкладиша, а анти-
фрикційне покриття - на внутрішню поверхню ша-
ру олов'янистої бронзи шляхом дугового наплав-
лення у середовищі аргону: шару олов'янистої
бронзи - плавким електродом у імпульсному ре-
жимі, антифрикційного покриття - неплавким елек-
тродом.

2. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що як
антифрикційне покриття використовують бабіт.

Корисна модель стосується способів виготов-
лення вкладишів підшипників ковзання з високими
характеристиками, для роботи у тяжких умовах з
тривалим ресурсом роботи.

Відомі конструкції вкладишів підшипників ков-
зання, що складаються зі сталевій підкладки на
яку методами плазменого або газотермічного на-
пилення, пресування, порошкової металургії нано-
сять проміжний шар і антифрикційне покриття.
[Патент РФ № 2057973, F 16C 33/04, заявл.
31.03.93 р., опубл. 10.04.96 р., В.Д. Зозуля "Эксп-
луатационные свойства порошковых подшипни-
ков", Киев, Наукова Думка, 1989 г., с. 173-259].

Недоліком відомих способів є невисока несуча
здатність аж до схоплювання і заклинювання при
високих швидкостях ковзання, низька надійність і
працездатність у тяжких умовах експлуатації.

Найбільш близьким технічним рішенням є спо-
сіб виготовлення підшипника ковзання методом
відцентрової заливки розплавленого антифрикцій-
ного бабітового сплаву у металеву основу вкла-
диша при температурі 450-480°C. Заливають у
кокіл під тиском, товщина заливки у підшипниках
1-3 мм. [В.Б. Тарельник, В.С. Марцинковский, Б.
Антошевский "Повышение качества подшипников
скольжения", Суми, 2006, с.25-26].

Недоліком відомого способу є низька ступінь
зчеплення антифрикційного шару з металеву
основу вкладиша. Другим недоліком є низька
міцність від втомленості. Опір втомленості анти-

фрикційного шару залежить від режиму роботи: з
підвищенням температури знижуються показники
механічної міцності, особливо опір від втомленос-
ті.

В основу корисної моделі поставлена технічна
задача удосконалення способу виготовлення
вкладиша підшипника ковзання шляхом наплав-
лення шару олов'янистої бронзи певної конфігура-
ції і антифрикційного покриття, що дає можливість
збільшити ступінь зчеплення шарів і забезпечити
інтенсивне відведення тепла із зони тертя.

Технічним результатом корисної моделі є роз-
робка такого способу виготовлення вкладиша під-
шипника ковзання, що підвищує його надійність і
працездатність.

Зазначений технічний результат досягається
способом виготовлення вкладиша підшипника ков-
зання, що включає формотворення зовнішнього
шару - сталевій підкладки, робочого шару - анти-
фрикційного покриття, у який вводять проміжний
шар олов'янистої бронзи і здійснюють послідовне
наплавлення шару олов'янистої бронзи на сталеву
підкладку на внутрішню поверхню, а також по тор-
цях вкладиша, а антифрикційне покриття на внут-
рішню поверхню шару олов'янистої бронзи шля-
хом дугового наплавлення у середовищі аргону:
шару олов'янистої бронзи - плавким електродом у
імпульсному режимі, антифрикційного покриття -
неплавким електродом. Причому, у якості анти-
фрикційного покриття використовують бабіт.

(13) U

(11) 35079

(19) UA

При виготовленні вкладиша підшипника ковзання, у якому шар олов'янистої бронзи наплавляють на сталеву підкладку на внутрішню поверхню, а також по торцях вкладиша, товщина шару олов'янистої бронзи може бути будь-якою для кожного конкретного випадку. Виготовлення вкладиша підшипника, запропонованим способом, шляхом наплавлення шару олов'янистої бронзи плавким електродом у середовищі аргону у імпульсному режимі дає можливість одержувати щільний шар олов'янистої бронзи. Від шару олов'янистої бронзи у підкладку поширюються тріщиноподібні включення олов'янистої бронзи. Ці порожнини повністю заповнюються металом олов'янистої бронзи внаслідок чого утворюється щільне зчеплення шару олов'янистої бронзи зі сталеною підложкою. А наплавлення антифрикційного (бабітового) шару неплавким електродом дає щільне з'єднання шарів бронзи і бабіту.

У відомому способі перед заливкою поверхня вкладиша підлягає лудінню. При цьому на площах фактичного контакту поверхностей діють сили молекулярного притягання, які проявляються на відстанях у десятки разів перевищуючих між-атомні у кристалічних решітках і збільшуються з підвищенням температури. Перехідний шар, який обумовлює щільний металевий зв'язок, при цьому відсутній, що негативно впливає на якість заливки бабіту, теплопровідність і працездатність підшипника у цілому. Крім того, наявність шару олов'янистої бронзи на внутрішній поверхні і по торцях сталеного вкладиша, у запропонованому способі забезпечує інтенсивне відведення тепла із робочої зони вкладиша, що виникає при роботі третьової пари - шийки вала і підшипника. Таким чином, умови теплообміну значно більше привабливі у порівнянні з відомими і середня температура вкладиша при експлуатації на 6-8°C нижче, ніж у прототипі.

Приклад виконання.

Для випробувань підшипник виготовляють за наступною технологією. На сталеву підкладку на внутрішню поверхню і по торцях наносять шар олов'янистої бронзи шляхом наплавлення у сере-

довищі аргону плавким електродом за допомогою джерела току інвертерного типу з пологопадаючою вольт-амперною характеристикою у імпульсному режимі. Після наплавлення шару олов'янистої бронзи виконують нормалізуюче відпускання заготовки вкладиша для зняття виникаючого напруження при температурі 610-630°C. Токарною обробкою досягають необхідну конструктивну конфігурацію, після чого наплавляють бабітовий антифрикційний шар на попередньо наплавлений шар олов'янистої бронзи неплавким електродом за допомогою джерела току інвертерного типу з крутопадаючою вольт-амперною характеристикою у середовищі аргону. Після остаточної токарної обробки одержують триметалевий вкладиш підшипника ковзання, який складається зі сталеної підкладки, проміжного шару олов'янистої бронзи, розташованого на внутрішній поверхні і по торцях сталеної підкладки і антифрикційного бабітового шару.

Аналіз результатів випробувань визначення міцності на відрив шару бронзи від сталеної підкладки, а також шару бабіту від шару олов'янистої бронзи показав високі значення міцності з'єднання шарів. Випробування міцності показали, що зовнішні і внутрішні наплавлені шари мають різну міцність, але міцність шарів вкладиша підшипника, виготовленого запропонованим способом, значно перевищує міцність вкладиша підшипника, виготовленого по відомій технології.

Результати випробувань наведено в таблиці.

У якості порівняння наведені випробування зразка бабітового вкладиша, одержаного методом відцентрової заливки. Випробування зразка показали низькі механічні якості і низьку якість з'єднання шару бабіту зі сталеною підложкою.

Як видно з таблиці вкладиш підшипника, виконаний запропонованим способом, забезпечує суттєве підвищення міцності, за рахунок збільшення ступеню зчеплення шарів олов'янистої бронзи зі сталеною підложкою і антифрикційного бабітового шару з шаром олов'янистої бронзи, крім того, дає можливість значно збільшити ступінь теплопередачі і відведення тепла із робочої зони.

Таблиця

	Тимчасовий опір розриву, кгс/мм ²	Навантаження, кгс	Площа, мм ²	Міцність, НВ	
				Внутрішній шар	Зовнішній шар
Визначення міцності на відрив шару олов'янистої бронзи від сталевий під- ложки	7,36	4190	568,96	70,3	96,1
	8,89	5025	565,20	79,8	85,0
	8,83	5025	568,96	80,0	90,8
	7,65	4325	565,20	79,8	96,7
Визначення міцності на відрив шару бабіту від шару олов'янистої бронзи	1,27	727,0	574,0	51,7	30,2
	1,18	675,0	572,7	51,7	32,7
	1,48	850,0	576,4	75,5	29,0
	1,38	800,0	580,1	57,3	24,0
По прототипу. Визначення міцності на відрив шару бабіту від сталевий підложки	0,11	60	565,20	27,8	25,7
	0,68	385	565,20	28,9	25,7
	0,56	320	568,96	27,8	25,7